

KÚRIA

Bfv.II.222/2015/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év szeptember hó 16. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A rablás büntette miatt I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a I. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Budaörsi Járásbíróság 1.B.523/2013/38. számú ítéletét és a Budapest Környéki Törvényszék, mint másodfokú bíróság 14.Bf.444/2014/7. számú ítéletét I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

A Budaörsi Járásbíróság a 2012. (helyesen: 2014.) február 10. napján tartott tárgyaláson meghozott és kihirdetett 1.B.523/2013/38. számú ítéletével I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli társtettesként elkövetett rablás büntetettében [Btk. 365. § (1) bekezdés b) pont, (3) bekezdés b) pont]. Ezért őt 7 év 6 hónap fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra ítélte. Rendelkezett továbbá a feltételes szabadságra bocsáthatóságról, az előzetes fogvatartás beszámításáról és a bűnügyi költségről.

A kétirányú fellebbezések alapján másodfokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék a 2014. július 3. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 14.Bf.444/2014/7. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet az I. rendű terhelt tekintetében megváltoztatta: a büntetést halmazati büntetésként tekintette kiszabottnak és korrigálta az előzetes fogvatartás beszámítására vonatkozó rendelkezést. Egyebekben azzal hagyta helyben az elsőfokú ítéletet, hogy 2013-ról 2014. évre helyesbítette meghozatalának évszámát és megjelölte az I. rendű terhelt személyazonosító igazolványának a számát.

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen az I. rendű terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontjait megjelölve, de a bűnösség kérdését nem érintve törvénysértő minősítés folytán kiszabott törvénysértő büntetés miatt, enyhébben büntetendő bűncselekményként minősítés és a büntetés jelentős enyhítése érdekében.

Az indítvány tehát kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdése b) pontjának 1. fordulatan alapul.

Az I. rendű terhelt védőjének indítványa szerint a rablás tényállási elemei nem valósultak meg. Védencének cselekménye helyesen zsarolás büntettként minősítendő, mert a sértettek elfogadták, hogy rendőri intézkedés történik. Annak hatására adták át az értékeiket. Az I. rendű terhelt a kést csak ezt követően vette elő a zsebéből. Bár kinyitotta, de nem használta és összecsuksva önként visszatette a zsebébe, így nem a kés volt az elkövetés eszköze, hanem a színlelt rendőri intézkedés.

A védő szerint nem akaratbénító, hanem akarathajlító erőszak történt. A kétféle erőszak értelmezése kapcsán hivatkozott a Kúria Bfv.II.1241/2013/5. számú végzésében kifejtettekre.

A tévesen megállapított rablás öt évtől tíz évig, míg a helyes minősítéssel megállapítandó minősített zsarolás két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ezért a jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke eltúlzottan súlyos.

A Legfőbb Ügyészség a BF.278/2015/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta. Kifejtette, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás irányadó [Be. 423. § (1) bekezdés]. Annak alapján az alapügyben eljáró bíróságok törvényesen minősítették az I. rendű terhelt cselekményét rablásként, és törvényes a kiszabott büntetés is. Kiemelte, hogy a sértettek értékeinek az átadása előtt a II. rendű terhelt a sértettek menekülése esetére már testi kényszer alkalmazását helyezte kilátásba, míg az I. rendű terhelt bicskát

vett elő, közölve, hogy szükség esetén használja is azt.

A Legfőbb Ügyészség mindezek alapján - miután feltétlen eljárási szabálysértést nem észlelt - a megtámadott határozat tanácsülésen történő hatályában fenntartását indítványozta.

Az I. rendű terhelt és a védője a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára észrevételt nem tett.

III.

A Kúria azt állapította meg, hogy a felülvizsgálati indítvány részben a törvényben kizárt, érdemében pedig nem alapos.

1. A Kúria mindenképp előtt abból indult ki, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, és az a felülvizsgálati indítványban nem támadható [Be. 423. § (1) bekezdés]. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak sincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2) bekezdés]. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

Az I. rendű terhelt védője az irányadó tényállással szemben állította, hogy a kés csak azt követően került elő, hogy a sértettek magukat alávetették a „rendőri intézkedésnek”, s ennek hatására átadták az értékeiket.

A tényállást támadó részében a felülvizsgálati indítvány a törvényben kizárt, s ezért elutasításának volna helye [Be. 421. § (2) bekezdés 1. mondat 1. fordulat]. A felülvizsgálati indítvány érdemi elbírálására az indítvány egyéb érvelése folytán került sor.

2. A Be. 416. § (1) bekezdése b) pontjának 1. fordulata alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozatával szemben felülvizsgálatának van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

Az elsőfokú bíróság - helyesen - az elbírálás idején (2013. július 1-től) hatályos 2012. évi C. törvényt alkalmazta (elsőfokú ítélet 13. oldal 3. bekezdés). Ezen a másodfokú bíróság nem is változtatott.

A büntető törvény szerint rablást követ el, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből a) valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy b) öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi [Btk. 365. § (1) bekezdés a) pont].

Az irányadó tényállás (elsőfokú ítélet 3. oldal; másodfokú ítélet nem számozott 3. oldal 8-10. bekezdésbeli kiegészítés és

helyesbítés) lényege a következő:

2012. december 22-én az ittas terheltek, felfigyelve a boltba betérő két kiskorú sértettre, megállapodtak abban, hogy magukat rendőrnek kiadva, rendőri intézkedést színlelve kipakoltatják a zsebeiket és elveszik az értékeiket. A boltból kijövő sértettekkel az I. rendű terhelt közölte, hogy ők civil ruhás rendőrök. Megmutatva az igazolványát, elő is vett egy tárcát, de azt igazolvány tényleges mutatása nélkül visszatette a zsebébe. Közben a II. rendű terhelt telefonbeszélgetést mímelt az intézkedésről, mintha rendőrrel beszélt volna.

Az I. rendű terhelt felszólította a sértetteket, hogy menjenek át egy másik utcába, mert drogot keresnek és igazoltatni akarják őket. A sértettek engedelmeskedtek.

A másik utcában a II. rendű terhelt közölte a sértettekkel, hogy ne próbáljanak elfutni, mert utoléri őket. Az I. rendű terhelt felszólította a sértetteket, hogy zsebeikből pakolják ki az értékeiket, és ennek nyomatékosítására zsebéből elővett egy bicskát. Kinyitotta annak 9 cm hosszú pengéjét, és a sértettek felé tartva kijelentette, hogy használja is, ha kell. Eközben két udvarban is ugattak a kutyák. A II. rendű terhelt odaszólt a társának, hogy hagyd békén őket, nem ér annyit. Az I. rendű terhelt „idegesít a kutyaugatás” megjegyzéssel a kést összecsukta és visszatette a zsebébe.

A sértettek a terheltek fenyegetései hatására kitették az értékeiket: egyikük a mobiltelefonját és lakáskulcsát, másikuk a mobiltelefonját, a lakáskulcsát, a pénztárcáját és az oldaltáskáját.

Az I. rendű terhelt az oldaltáskába rakta a két mobiltelefont, és felszólította a sértetteket, hogy egyéb dolgaikat tegyék el. Menjenek egy közeli parkolóba, ott várakozzanak, félóra múlva visszakapják a telefonjaikat.

A terheltek távoztak a helyszínről. Az elvett értékeken megosztottak. A mobiltelefonokból kivett SIM-kártyákat eldobták. Az egyik mobiltelefont harmadik személynek eladták, akitől azt a nyomozó hatóság lefoglalta, tulajdonosának kiadta, e sértett kára megtérült, míg a másik sértett kára nem térült meg.

A Kúria e tényállás alapján azt állapította meg, hogy a bűncselekmény minősítése megfelelt a büntető anyagi jog szabályainak.

A terheltek fenyegetést intéztek a sértettek felé, amikor a II. rendű terhelt közölte velük, hogy ne próbáljanak elfutni, mert utoléri őket, az I. rendű terhelt pedig felszólította őket, hogy zsebeikből pakolják ki az értékeiket, és ennek nyomatékosítására egy 9 cm pengehosszúságú bicskát vett elő, azt kinyitotta és a sértettek felé tartva kijelentette, hogy használja is, ha kell.

Az egymást kiegészítő fenyegetések egyértelmű üzenete az volt a sértettek felé, hogy nem menekülhetnek és legalábbis testi sérülés okozásával számolhatnak ellenkezésük esetére. A fenyegetések, elsődlegesen és különösen a kés bemutatásával, rájuk emelésével és használatának kilátásba helyezésével közvetlenül a sértettek testi épsége ellen irányult.

Az összeadódott fenyegetés olyan súlyos hátrányt jelzett, amely nemcsak alkalmas volt arra, hogy a megfenyegetett sértettekben komoly félelmet keltsen [Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pont], hanem a komoly félelmet ténylegesen ki is váltotta. A fenyegetés akaratot bénító, lenyűgöző erejű (vis absoluta) hatást gyakorolt a sértettekre, akik ennek hatására maguktól adták elő a kikövetelt értékeiket.

A terheltek a számukra idegen dolgokat jogtalan eltulajdonítás végett vették el a sértettektől. Cselekményük a rablás törvényi tényállásának valamennyi elemét megvalósította. Cselekményük a rablás minősített esetét képezve felfegyverkezve elkövetett. Ugyanis felfegyverkezve követi el a bűncselekményt, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál [Btk. 459. § (1) bekezdés 6. pont]. A 9 cm pengehosszúságú kés vitán felül az élet kioltására alkalmas eszköz. A kést az I. rendű terhelt nemcsak magánál tartotta az elkövetéskor, hanem azt be is mutatta és a sértettekre is emelte, sőt kifejezetten meg is fogalmazta, hogy azt szükség esetén alkalmazni fogja.

Az I. rendű terhelt védője az indítványában kétszeresen is önkényesen értelmezte át az irányadó tényállást. Először azzal, hogy a kés elővételét az értékek sértettek általi átadása utánra helyezte. Másodjára pedig azzal, hogy a sértettek nem a fenyegetések, ezen belül - a II. rendű terhelt nem említett (burkolt, de félreérthetetlen) fenyegetésén túl - az I. rendű terhelt által elővett, kinyitott és alkalmazni mondott késének hatására adták át, azaz a félelemkeltés nem törte meg a sértettek akaratát. A már ismertetett irányadó tényállás azonban világosan rögzítette, miszerint a sértettek az őket a terheltek részéről ért fenyegetések hatására adták át értékeiket. Az akarathajlító erőszak (helyesen: fenyegetés) fölvetése a tényektől elszakadt téves érvelés.

Az 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) miniszteri indoklása és az ennek nyomán kialakult ítélkezési gyakorlat (pl. BH1993.284.I., BH1990.370.) következetes volt abban hogy, ha az elkövető által alkalmazott erőszak, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés dolog átadására vagy az elvétel eltűrésére irányul, rablás valósul meg. Ilyen esetben zsarolásról csak akkor

lehet szó, ha az elkövető magatartása nem lenyűgöző hatású, hanem csak az akaratot hajlító, amit az erőviszonyok, az adott helyzet és - döntően - a sértett személyes benyomásai alapján kell eldönteni (BH1999.152., BH1985.303., BH1983.393.).

Az EBH2013.B.19. számú elvi határozat fölkhívta a figyelmet rá, hogy az erőszak nem önmagában, hanem a sértetthez való viszonylatában lehet vis absoluta, ekként nincs abszolút értelemben vett erőszak, mert az erőszak mindig relatív.

Az indítványban - a Kúria Bfv.II.1241/2013/5. számú határozataként - utalt BH2014.267. számú jogeset ehhez hozzátette: Általában nincs olyan mérvű kényszer, s ezért a vis absoluta sem olyan hatású, hogy azzal szemben a szó legszorosabb értelmében kizárt volna az ellenállás lehetősége. Ugyanis például, ha az elkövető lőfegyvert szegez a sértettre, nem zárható ki, hogy ennek dacára a sértett mégis a fizikai ellenállást választja, és a rablást eredményesen megghiúsítja, amint az több esetben elő is fordult. Ebből következően vis absoluta kihatású a kényszer, ha hatóképes, azaz alkalmas a sértett fizikai ellenállásának a kiiktatásra, melynek hatására az általános társadalmi közfelfogás szerint a sértettől nem várható el, hogy ellenállást tanúsítson. A kényszer vis absoluta jellege tehát nem azt jelenti, hogy a szó szoros értelmében eleve kizárja az adott sértett vagy harmadik személy akármilyen mértékű ellenállását, hanem azt, hogy az elkövető erőszakos vagy fenyegető magatartásának hatására a sértettnek vagy harmadik személynek elvétel esetében megszűnik a dolog megtartására, a tetten ért tolvaj esetében pedig elesik vagy megszűnik a tőle már elvett dolog visszavételére irányuló akarata.

Az alapügyben eljáró bíróságok nem tévesztették szem elől azt sem, hogy a két felnőtt korú, a 29 éves I. rendű és a 21 éves II. rendű terhelt nyilvánvaló erőfölényben volt a 12 éves és a 10 éves gyermekkorú sértettekkel szemben, akiktől - döntően a kés használatával - fenyegetés hatása alatt el sem volt várható valamiféle ellenállás kifejtése, amikor a terheltek magukat ráadásul rendőrnek is kiadták. A gyermekek kiszolgáltatottá váltak, és engedelmeskedtek. A rablás ezen szempontok mentén is törvényes minősítés, a zsarolás szóba sem jöhet.

3. A felülvizsgálat szabályrendszere alapján törvénysértő minősítés hiányában a büntetés önmagában nem vizsgálható. A büntetés önmagában akkor eshetne felülvizsgálat alá, ha az - a minősítésen túl - a büntető törvény valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközve volna a nemében vagy mértékében törvénysértő (BH2012.239.), amire egyébként felülvizsgálati indítványában az I. rendű terhelt védője nem hivatkozott, és a Kúria ilyen törvénysértést maga sem észlelt.

Az Kúria azonban megjegyzi, hogy - miután erről az elsőfokú bíróság szót sem ejtett - a másodfokú bíróság helyesen rögzítette: a büntetés halmazati büntetésként kiszabott, és a kiszabható halmazati büntetés felső határa tizenöt év (másodfokú ítélet nem számozott 5. oldal 4. bekezdés) - azonban ez önmagában hiányos. A jelen ügybeli minősített rablás büntette öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés. Halmazati büntetés esetén, ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább kettő határozott ideig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a büntetési tétel felső határa a legmagasabb büntetési tétel felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát [Btk. 81. § (3) bekezdés]. Ekként az I. rendű terhelttel szemben öt évtől, és - valóban - tizenöt évig terjedő szabadságvesztés volt kiszabható.

A kifejtettek alapján a Kúria - a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata szerint tanácsulésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulatainak megfelelő összetételben eljárva - miután az alapügyben eljáró bíróságok nem valósítottak meg a felülvizsgálat során hivatalból vizsgálandó feltétlen eljárási szabálysértést - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot az I. rendű terhelt tekintetében - a Be. 426. §-ának megfelelően - hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. szeptember 16.

Dr. Molnár Gábor Miklós s. k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s. k. előadó bíró, Dr. Krecsik Eldoróda s. k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági ügyintéző
NYM